МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

Августын 23
1942 он
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 200 (4012)

СЭН 15 МҮНГЭН

НАМАРАЙ ТАРИЛГЫЕ АМЖАЛТАТАЙГААР ҮНГЭРГЭХЭ!

(„Правдын" түрүү бэшэгһээ)

Намар тариха культуранууд хадаа манай оронoй талха таряанай балансада нилээдгүй үргэн ехэ һууриие ходоодо эзэлдэг байгаа. Намар тариһан таряан гээшэ илангаяа үрэжэлтэй, ехэ баян ургаса үгэдэг байха юм. Парти ба правительство болбол колхоз ба совхозууд, илангаяа зүүн ба зүүн урдахи зүгэй районуудтахи колхоз ба совхозууд, намарайнгаа тарилгын талмайе шадаал һаа ехээр үргэдхэһэй гэжэ ехэдэ оролдодог байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ намарай таряан нилээдгүйгөөр үргэдхэгдэһэн байгаа. Илангаяа Заволжье, Сибирь, Хойто Казахстанай районуудта ехээр үргэдхэгдэһэн байха юм. Нёдондо, сэрэг дайнай бэрхэшээлнүүдэй байһан сагта, Сибирь ба Казахстанай зүүн-хойто областьнуудай районуудта намарай культурануудые тариха талмай 1.350.000 гектараар үргэдхэгдэһэн байгаа юм. Мүнөө жэлдэ намарай тарилгын талмайе үшөө саашань ехээр үргэдхэхэ ябадал болбол имагта шухала удхашартай.

Намарай тарилгые тон түргэнөөр ба һайнаар таряа һаа манай орон, Улаан Арми, колхоз ба колхознигууд үшөө ехэ хоол хүнэһэ оложо, 1943 оной хабарай тарилгые хүнгэхэнөөр үнгэргэжэ шадаха хабди гэжэ түрүү колхознигууд бүгэдөөрөө тон һайнаар мэдэжэ ябадаг. Тульска областиин Серебряно-Прудска районой хүдөө-ажахын «Заря» гэжэ артелиин членүүд болбол өөһэдынгөө бэшэһэн бэшэг соо колхозно деревниин түрүү хүнүүдэй хүсэл зорилгые ехэ һайнаар мэдүүлээ.

«Немецко-фашистска бандидууд болбол советскэ газар дайдын хубиие буляажа абаад, нилээдгүй ехэ тарилгыемнай дэбһэн гэшхээ. Бидэнэр болбол энэ гээлтээ хүсэлдүүлхын тулада өөһэд өөһэдынгөө ажахыдахи тарилтынгаа талмайе үргэдхэхэ ба культура бүхэнэйнгөө ургасые үшөө ехээр дээшэлүүлхэ уялгатай байнабди.

Серебряно-Прудска районой «Заря» колхозой членүүд колхозно суглаан дээрэ зүблэн хэлсэжэ, мүнөө сүлөө байһан ба эртын картаабха ба кок-сагыз тариһан газарнуудаа хэрэглэжэ намарайнгаа тарилгын талмайе үргэдхэхэ гэжэ шиидхэһэн байнабди.

Бидэнэр болбол мүнөө жэлдэ түсэбһөө үлүүлэн 50 гектар намарай тарилгые хэхэбди гэжэ найдуулнабди. 150 гектар тариха гэһэн түсэбтэйбди, теэд 200 гектар тарихабди. Энэ талмай намарай тарилгада сүм бэлэдхэгдэнхэй»—гэжэ «Заря» колхозой членүүд бэшэһэн байна. Тиигэжэ:

«—Намарай культурануудые түсэбһөө үлүүлэн таригты. 1943 ондо фронт ба орондоо үшөө хэдэн зуун тонно таряа талха нэмэри болгон үгэе! Энэ жэлдэ оборонын фонддо зорюулһан хэдэн олон гектар намарай тарилгые түсэбһөө үлүүлэн тарижа, бидэнэр болбол дайсаниие эсэслэн бута хяа сохихо хэрэгтэ арад ниитэдэ туһалха байнабди»,—гэжэ «Заря» артелиин членүүд районойнгоо ба Тульска областиин бүхы колхознигуудые уряалаа.

«Заря» артелиин энэ үндэр дээдэ өһоной үүсхэлгэ болбол колхозно деревниин зүгһөө тон хүндэтэйгөөр үргэмжэлэн абтана. Тиигэжэ Тульска областиин Серебряно-Прудска районой колхозууд болбол түсэбһөө үлүүлэн 2.000 гектар намарай тарилгые тариха гэжэ шиидхээ. Гадна, Тепло-Огаревско районой колхозууд 4.000 гектар, Крапивенскэ районой колхозууд 2.500 гектар түсэбһөө үлүүлэн тариха гэжэ шиидхээ. Мүн Свердловско, Ивановска, Новосибирскэ областьнуудай, Приморско хизаарай ба СССР-эй бусад олон районуудай хэдэн олон колхозууд намарай тарилгые түсэбһөө үлүүлэн тариха тухай шиидхэбэринүүдые абаһан байха юм.

Колхозно деревниин энэ патриотическа дэбжэлтые оройлжо, колхоз ба совхозуудай намарай тарилгын талмайе тоггоогдоһон гүрэнэй түсэбһөө 10—15 процент үлүүлэн тариха ябадалые түйлаха гэһэн зорилго мүнөө нютаг нютагай партийна ба советскэ организацинуудай урда гараһан байна.

Мүнөө манай орондо намарай тарилга хэгдэжэ эхилээд байна. Тиигэхэ зуура, зарим газарта намарай тарилгые үнгэргэхэ түхеэрэлгые муугаар бэлэдхэжэ, балай амжалтагүйгөөр үнгэргэжэ байнхай. Хожомдонгү ябаһан область, хизаар ба республиканuудай партийна ба советскэ организацинууд болбол намарай тарилгын хабаатай хүдэлмэринүүдэй темпнүүдые эрид шууд дээшэлүүлжэ, намарай тарилгые хаһа саг соонь хэхэ ябадалые хангаха уялгатай.

Нэгэхэншье үдэрые хиидэ гээжэ болохогүй! Намарай тарилгые хаһа сагһаань хожомдуулаа һаа хүйтэн болтор үрдижэ ургангүйгөөр хүлдэхын аюулда тохеолдуулха байнабди. Намарай тарилгые оройтуулаа һаа муу ургаса абахын харгы уруу оруулһан хэрэг болоно.

Намарай тарилгые хаһа саг соонь тон түргэнөөр үнгэргэхын тулада партийна ба советскэ организацинууд болбол район бүхэндэ, колхоз, МТС ба совхоз бүхэндэ үдэр бүриин даалгабаринуудые үгэжэ байхаар тогтоохо ёһотой. Намарай тарилгада ябаха мори унаа ба тракторнуудые илгаан гаргаха хэрэгтэй. Тиигэжэ тарилгаяа дүүргэтэрынь ондоо тээшэнь тэдэниие һамааруулжа болохогүй. Намарай тарилга болбол таряахуряалгатай зэргэшэнэ. Тиимэ тула колхоз ба совхозууд эдэ бүхы хүдэлмэрээ айхабтар эмхитэйгээр, ехэ шадамараар, бүхы аргаболомжонуудаа хэрэглэжэ үнгэргэхэ ёһотой байна. Намарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ ябадал манай эхэ оронoй ба фронтын зүгһөө үгтэһэн дайшалхы даалгабари мүн гэжэ ойлгохо хэрэгтэй.

Оборонын Арадай Комиссариадта

Холын аянай 1-дэхи, 81-дэхи, 250-дахи, 748-дахи ба 750-дахи авиационно полкнуудые холын аянаи гвардейскэ авиационно полкнууд болгон шэнэдхэн байгуулха тухай

Немецкэ булимтарагшадай урда һаа эсэргүүсэн эсэгэ оронойнгоо түлөө хэһэн байлдаануудта шэн габьяа, хатуу тэсэбэри, баатар зориг, жаяг заршам сахилга ба эмхитэй ябадалые гаргаһанайнгаа түлөө, мүн лично составайнь геройзмые гаргаһанайнь түлөө шэнэдхэн байгуулагдаа гэбэл:

1). Холын аянай 1-дэхи авиационно полк болбол Холын аянай 1-дэхи гвардейскэ авиационно полк болгогдоо. Түс полкын командир подполковник **Чирсков Б. Ф.**

2). Холын аянай 748-дахи авиационно полк болбол Холын аянай 2-дохи гвардейскэ авиационно полк болгогдоо. Түс полкын командир подполковник **Микрюков Н. В.**

3). Холын аянай 750-дахи авиационно полк болбол Холын аянай 3-дахи гвардейскэ авиационно полк болгогдоо. Түс полкын командир подполковник **Щербаков А. И.**

4). Холын аянай 250-дахи авиационно полк болбол Холын аянай 4-дэхи гвардейскэ авиационно полк болгогдоо. Түс полкын командир подполковник **Глущенко.**

5). Холын аянай 81-дэхи авиационно полк болбол Холын аянай 5-дахи гвардейскэ авиационно полк болгогдоо. Түс полкын командир майор **Омельченко А. М.**

Шэнэдхэн байгуулагдаһан эдэ полкнуудта гвардейскэ тугууд барюулагдаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

Зүүжэ ябаха „Отлична минер" ба „Отлична сапер" гэжэ тэмдэгүүдые баталха тухай

Улаан Армиин рядовой ба младша начальствующи состав соо һоо түсхайгаар шалгаран гараһан минер ба сапернуудые урмашуулхын тулада Советскэ Социалистическэ Республиканудай Союзай Верховно Соведэй Президиумэй **тогтоохонь:**

1. Улаан Армиин рядовой ба младша начальствующи составай зүүжэ ябаха «Отлична минер» ба «Отлична сапер» гэжэ тэмдэгүүдые батална.

2. Зүүжэ ябаха «Отлична минер» ба «Отлична сапер» гэжэ тэмдэгүүдэй дүримые батална.

3. Эдэ тэмдэгүүдые үбсүүнэйнгээ баруун хажууда зүүжэ ябахаар тогтоохо.

4. Бригада, дивизиин командирнуудта, армиинуудые командалагшада инженерно сэрэгүүдэй таар ороогшо ба эдээнһээ дээшэнхи зэргын командирнуудта зүүжэ ябаха эдэ тэмдэгүүдээр шагнаха эрхэ олгуулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **М. КАЛИНИН.**
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **А. ГОРКИН.**
Москва, Кремль 1942 оной августын 19.

Зүүжэ ябаха „Отлична минер" ба „Отлична сапер" гэжэ тэмдэгүүдэй дүрим

1. Зүүжэ ябаха «Отлична минер» ба «Отлична сапер» гэжэ тэмдэгүүд болбол Улаан Армиин түсхайгаар шалгаран гараһан минер ба сапернуудта үгэхэ награда мүн.

2. Зүүжэ ябаха «Отлична минер» ба «Отлична сапер» гэжэ тэмдэгүүдээр Улаан Армиин рядовой ба инженерно сэрэгүүдэй младша начальствующи составай түсхайгаар шалгарһан минер ба сапернууд иимэнүүд үндэр дээдэ үльгэр жэшээе саг үргэлжэ харуулжа ябаа һаа шагнагдаха байха гэбэл:

минно хаалтануудые байгуулха талаар эрхим һайнаар хүдэлмэрилһэнэй ба тэдэ хаалтануудаа байлдаанай үедэ шадамараар ба үүсхэлтэйгээр хэрэглэһэнэй түлөө;

дайсанай минно хаалтануудые бэеэрээ тагнажа мэдэһэнэй түлөө;

дайсанай минно хаалтануудые үгы болгохо талаар эрхим һайнаар хүдэлмэрилһэнэй түлөө;

байлдаанай эрхэ байдал соо инженерно хүдэлмэринүүдые эрхим һайнаар гүйсэдхэһэнэй ба бэхижүүлгэ, хүүргэ ба гаталууринуудые байгуулха хүдэлмэринүүдэй нормонуудые мүн лэ эрхим һайнаар гүйсэдхэһэнэй түлөө;

дайсанай түхеэрһэн хаалтануудые эрхим һайнаар хүдэлмэрилжэ үгы болгоһоной ба байлдаанай үедэ хаалта түхеэрхэ ба тэһэ бута татаха аргануудые шадамараар ба үүсхэлтэйгээр хэрэглэһэнэй түлөө;

үүсхэл гаргажа хуурмаг объектые түхеэрээд, дайсанда тэрээнээ буудуулһанай түлөө;

хэһэн хүдэлмэри ба техническэ аргануудаа, мүн бэеэ нюуи далдалжа шадаһанай түлөө;

абажа ябаһан буу ба инженерно зэбсэгүүдээ байлдаанай ямаршье эрхэ байдал соо алдаагүй байлгаһанай түлөө;

буу зэбсэг ба инженерно техническэ хэрэгсэлнүүдээ байлдаанай эрхэ байдал соо ехэ хангалтайгаар абажа ябаһанай түлөө;

моритой сапернууд моридоо эрхим һайнаар абажа ябаһанай түлөө.

3. Зүүжэ ябаха «Отлична минер» ба «Отлична сапер» гэжэ тэмдэгүүдээр шагнагдаһан хүнүүдэй список соединениин гаргагдаһан приказаар соносхогдожо, боец ба младша командир бүхэнэй абаһан наградые бэшэлэг ёһоор улаанармеецын дэбтэртэ оруулагдаха ёһотой.

Зүүжэ ябаха „Отлична минер" ба „Отлична сапер" гэжэ тэмдэгүүдэй дүрсэ хэлбэрэнь

Зүүжэ ябаха тэмдэг болбол бамбай хуягай хэлбэритэйгээр алталһан дубово венок дээрэ хэгдэһэн ба веногойнь лентээр ореогдоһон һалаа набшаһан бамбайнгаа хажуугаар бүлтайлдаһан байха.

Бамбайн нюур талань эрдэнитэ улаан шулуунай үнгэтэй эмаляар бүрхөөгдэнхэй. Хүбөөнь жэбэрхэгүйгөөр үнгэлэгдэһэн аад, дээгүүрээ зэрэ сасуу сэг толбонуудтай байха. Бамбайн дээдэ талань эршэтүүлэн гоёогдонги.

Тэмдэгэй дээдэ талада, бамбай дээрэ, эрдэнитэ улаан шулуунай үнгэтэй эмаль гүйлгэһэн түхэреэн пластинка бии. Тэрээнэй тэг дундань алталһан хадуур балта хоёр байха. Пластинкын захаар алтан үзэгөөр: «Отлична минер» гү, али «Отлична сапер» гэжэ бэшээтэй сагаан эмаль хүбөө байха юм.

Сагаан эмаль хүбөөнь захаараа алталһан сахаригтай, доодо хубилаа табан хушуун одотой.

Бамбайн доодо хубидань паршагтаа зохилдоһон, дооро заагдаһан дүрсэнүүдэй али нэгэн дээгүүрэ алта гүйлгэгдэнхэй байха гэбэл:

отлична минерто — тэһэрэлгын фон дээрэ минэнүүд байха;

отлична саперто — һэлгэлдүүлжэ табиһан кирко-мотыга ба минэтэй хүрзэ байха.

Түс тэмдэг хадаа металлаар хэгдэнхэй. Тэмдэгэйнь хэмжээн үндэрөөрөө 46 мм., үргэнөөрөө 37 мм.

Тэмдэгэй ара талада хубсаһандаа торгохоор тааруулһан гайкатай ба шурэбтэй һорболжо байха.

Манай самолетууд Варшавадахи, Зүүн Пруссиин ба Дээдэ Силезиин зарим районуудтахи немецүүдэй сэрэгэй объектнүүдые бомбодоо

Августын 20-ой һүни манай нилээдгүй ехэ бүлэг самолетууд Варшава городто ба мүн тэрэшэлэн Зүүн Пруссиин ба Дээдэ Силезиин зарим районуудта байгаа немецүүдэй сэрэгэй ба сэрэгэй ажаүйлэдбэриин объектнүүдые бомбодоо.

Бомбодоһонһоонь болоно Варшава городто хэдэн олон газарта гал түймэр болоо. Эдэ гал түймэрнүүд соо һоо 14-иинь нилээдгүй ехэ хэмжээтэй байгаа. 19 тэһэрэлгын болоһониие тэмдэглээ. Эдэ тэһэрэлгэнүүд соо һоо 12-ынь Зүүн ба Виленскэ вокзалнуудай оршондо, гурбаниинь главна вокзалай территори дээрэ, хоерынь буу зэбсэгэй мастерскойнуудай ба һомо хэрэгсэлэй складуудай оршондо, нэгэниинь шэнэ портын территори дээрэ болоһон байна.

Зүүн Пруссии ба Дээдэ Силезиин районуудта хэдэн олон газарта гал түймэр ба хүсэтэй тэһэрэлгэнүүд болоо.

Манай самолетууд бүгэдөөрөө базадаа бусажа ерээ.

Августын 22 ТАРЯАХУРЯАЛГЫН ФРОНТҺОО

Манай спецкорр ба селькорнуудһаа телефоноор абтаба.

МУХАРШЭБЭР. Аймагай хэдэ-хэдэн колхозууд таряахуряалгадаа жэгдэрэн орожо захалба. Харашэбэрэй сельсоведэй „Путь Октября" колхоз 17 га намарай таряа хуряаба. Тэрэшэлэн, Хонхолойн сельсоведэй „Политотдел" колхоз—14 га, Ново-Заганай „Ударник" колхоз 21 га хуряаба.

* * *

ПЕТРОПАВЛОВКА. Зэдын аймагай колхозуудай полинууд дээрэ тамхинай баян ургаса гаража байна.

Гэгээтэйн сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша огороднигууд нүхэд Намсараев ба Шагдуров гэгшэд тамхи хурнлгадаа эхилжэ оронхой. Эдэнэй бригаданууд түрүүшын үдэр 0,5 га хуряаба. Мүн Доодо-Ториин сомоной Кировэй ба Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозууд тамхи хуряалгада оробо.

* * *

Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөн

* *

ХАМАГ ХҮСЭЕЭ ФРОНТЫН ТУҺАДА! „Лесосудомашстрой" заводой механическа цехын стахановец токарь И. Я. ТЕРЕХОВ шэнэ детальнуудай үйлэдбэрилгые шудалба.
К. ВДОВИНАГАЙ фото.

ИЮЛЬ ҺАРЫН ДҮНГҮҮДҺЭЭ

„Лесосудомашстрой" завод мүрысөөндэ илажа гараба

«1942 ониие немецко-фашистска сэрэгүүдые эсэслэн бута сохихо ба советскэ газар дайдаяа гитлеровскэ бузар золигуудһаа сүлөөлхэ жэл болгохо ябадалые түйлаха!»,—гэжэ Оборонын Арадай Комиссар нүхэр Сталинай Майн 1-дэ гаргаһан приказаар табигдаһан агууехэ түүхэтэ зорилго болбол бүхы советскэ арадай дунда ажалай тэзгдөөгүй үндэр дэбжэлтэ үүсхэбэ. Советскэ арад Улаан Армидаа ба фронтдоо энэ зорилгые дүүргэлгэдэнь туһалхын түлөө һомо хэрэгсэл, танк, самолет элбэг ехээр үйлэдбэрилжэ эхилһэн байна.

Манай оронoй бүхы ажалшад Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсонхой юм.

Июль соо Улан-Удын «Лесосудомашстрой» заводой коллектив бүхы түрэлэй продукциингаа үйлэдбэриин түсэбые 131,6 процент дүүргэһэн, продукциингаа өөрын үнэ 8,5 процентээр доошоруулһан ба материалнуудаа 6 процент арбилжа шадаһан байна.

ВЦСПС ба СССР-эй Наркомлес болбол Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөнэй июль соохи дүнгүүдые хаража үзэхэ зуураа лесомашино-байгуулгын заводуудай дунда Улан-Удын механическа завод илажа гараба гэжэ тоолоод, тэрээндэ хоёрдохи шагнал үгэхэ гэжэ шиидхэбэ.

Заводой директор нүхэр Коноваловай нэрэ дээрэ эльгээһэн амаршалгынгаа телеграмма соо Ой Модоной ажаүйлэдбэриин Арадай Комиссар нүхэр Салтыков иигэжэ бэшэнэ:

«Заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай коллективые гүрэнэйнгөө түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан амаршалнаб. Улан-Удын механическа заводой коллектив болбол мүрысөөнэй үндэһэ һуурияар, ажалаа эрхимээр эмхидхэжэ, үйлэдбэриингөө бүтээсые дээшэлүүлжэ август соо эрхим шанартай продукци улам ехээр үгэхэ бэзэ гэжэ этигэнхэйб».

Советскэ Информбюроһоо

Августын 20-ой үдэшын мэдээсэл

Августын 20-ой туршада манай сэрэгүүд **Клетскаяһаа** зүүн-урдуур, **Котельниковоһоо** зүүн-хойгуур, мүн тэрэшэлэн **Пятигорскһоо** зүүн-урдуур ба **Краснодарһаа** урдуурхи оршондо байлдаануудые хэбэ.

Фронтын бусад участогууд дээрэ шухала хубилалтанууд болоогүй.

Манай корабльнууд Хара далай соо 6.000 тонно уһа түрихэ хэмжээтэй дайсанай транспортые шэнгээгээ.

* * *

Августын 19-дэ манай авиацийн частьнууд фронтын элдэб участогууд дээрэ 13 немецкэ танк, 35 хуягта машина, сэрэгүүдые ба ашаа тээһэн 200 хүртэр автомашина, горючитай 10 автоцистернэ үгы хэһэн ба гэмтээһэн, полевой ба зенитнэ артиллериин 5 батарейн буудалгые дараһан, 2 рото хүртэр дайсанай ябган сэрэгүүдые тараан сохиһон ба зарим хубииень үгы хэһэн байна.

* * *

Клетскаягай оршондо манай сэрэгүүд немецко-фашистска сэрэгүүдтэ эсэргүү эдибхитэ байлдаануудые хэбэ. Үдэрэй туршада соо гитлеровецүүд хэдэн дахин атакада ороһон байна. Дайсанай бүхы атаканууд өөһэдтэнь ехэ гээлтэтэйгээр сухариса сохигдоо. Гансахан Н-скэ соединениин участок дээрэ 17 немецкэ танк үгы хэгдэһэн ба 250 гаран гитлеровец хюдагдаһан байна. Клетскаяһаа зүүн-урдуур советскэ частьнууд Дон мүрэниие гаталха гэжэ һэдэһэн дайсанай ехэ хүсэнүүдтэй хатуу шанга байлдаануудые хэбэ. Үсэд шанга байлдаануудай үеэ манай ябган сэрэгшэд ба танкистнууд мүрэниие гаталан гараһан дайсанай бүлэгые хуу шахуу үгы хээ. 500 гаран немецкэ солдат ба офицер үгы хэгдэһэн байна.

* * *

Котельниковоһоо зүүн-хойгуурхи оршондо хатуу шанга байлдаанууд үргэлжэлөө. Советскэ сэрэгүүд дайсанай добтолжо ябаа танкнууд ба моторизованно ябган сэрэгүүдтэ үсэд шанга эсэргүүсэлтэ хэнэ. Түмэр замай нэгэ станциин оршондо шуһа адхалгата тулалдаан болоо. Түрүүлэн немецүүд урагшаа дабшажа, манай сэрэгүүдэй дайшалхы гурим уруу хүшууран орожо шадаһан байна. Манай сэрэгүүдэй контратакануудаар дайсан гэдэргээ сохигдоһон ба ехэ гээлтэдэ оруулагдаһан байна. Байлдаанай болоһон газар дээрэ гитлеровецүүд 100 шахуу солдат ба офицерээ алуулжа орхибо. 55 немецкэ танк олон тоото ехэ буу, пулемет ба автомашинанууд үгы хэгдээ.

* * *

Краснодарһаа урдуурхи оршондо манай сэрэгүүд дайсанай томо хүсэнүүдтэ эсэргүү хамгаалтын байлдаануудые хэбэ. Н-скэ частиин боецүүд шухала рубежые хамгаалан, гитлеровецүүдэй 3 атакые сухариса сохёо. 5 немецкэ танк гэмтээгдэһэн ба 9 танк, 9 ехэ буу, 22 миномет үгы хэгдэһэн, дайсанай 700 хүртэр солдат ба офицер хюдагдаһан байха юм. Нүгөө нэгэ участок дээрэ манай частьнууд дайсанай бүлюу хүсэйнүүдтэ түригдэжэ байлдаануудые хэһээр шэнэ позицинуудта сухариба.

Пятигорскһоо зүүн-урдуурхи оршондохи нэгэ участок дээрэ немецүүд ехэ гээлтэдэ орожо байжа нэгэ багахан урагшаа дабшажа шадаба. Манай сэрэгүүдэй байһан газар уруу нэбтэрэн ороһон дайсанай автоматчигуудтай үсэд шанга байлдаанууд болоожо байна.

* * *

Ленинградска фронтын нэгэ участок дээрэ манай частьнууд эдибхитэ дайшалхы ябуулгануудые хэбэ. Н-скэ частиин боецүүд хүсэтэ буудалгын бэлэдхэл хэһэнэйнгээ һүүлээр добтолгоо ороһон юм. Манай боецүүд дайсанай үсэд шанга түрилтые дабажа, мүрэниие гаталан гараһан ба гитлеровецүүдые нэгэ һуурин газарһаа һогно сохижо гаргаһан байна. Нүгөө нэгэ һуурин газарта үйлсын байлдаанууд болоно.

МҮРЫСӨӨНЭЙ БҮХЫ ХҮСЫЕ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ АСАРХА!

Советскэ Информбюроhoo

Августын 21-эй үглөөнэй мэдээсэл

Августын 20-ой һүниин туршада манай сэрэгүүд **Клетскаягай** зүүн-урдуурхи районуудта, **Котельниковоһоо** зүүн-хойгуурхаг, мүн тэрэшэлэн **Пятигорскһоо** зүүн-урдуурхаг ба **Краснодарһаа** урдуурхаг дайсантай тулалдаһан байлдаануудые ябуулаа.

Фронтын бусад участогуудта ямар нэгэ шухала хубилалта болоогүй.

* * *

Клетскаягай районой манай Н-скэ подразделени добтолгодо орохо гэжэ байһан дайсаниие гэб гэнтэ атаковалжа, хатуу шанга тулалдаа хэжэ, 5 немецкэ танк, танк буудадаг 8 үхэр буу, 11 пулемет, 7 миномет үгы хэһэн ба 350 гитлеровецые хюдаһан байна. Клетскаягһаа зүүн-урдуурхаг үсэд шанга байлдаанууд үргэлжэлөө. Манай нэгэ частиин боецууд немецкэ моторизованно ябган сэрэгүүдэй атакые сухарюулан сохижо, 8 танкыень гэмтээһэн ба дайсанай батальон шахуу ябган сэрэгүүдые бута хяа сохиһон байна.

* * *

Котельниковоһоо зүүн-хойгуурхаг байгаа районой манай сэрэгүүд бээ хамгаалгын байлдаануудые ябуулаа. Советскэ частьнууд контрдобтолгонуудые хэжэ, немецүүдые тамалан зобоожо нилээдгүй ехэ гээлтэдэ оруулна. Гансал Н-скэ частиин ябуулгаар хэжэ байһан оршондо дайсан болбол 3 танкаа, 9 үхэр буугаа, 5 автомашинаа, 350 солдат ба офицерээ гээһэн байна. Нэгэ тагнуулай отряд һүниин харанхые һамбаашалан дайсанай ара талада гаража, хэдэн немецкэ танкые ба автомашиные шатааһан, 100 шахуу гитлеровецые хюдаһан байна.

* * *

Краснодарһаа урдуурхаг байгаа районой нүхэр Аршинцев гэгшын командовани доро ябадаг соединени гурбан хоногто байлдаха зуураа 2.500 гаран немецкэ солдат ба офицерые, 14 танк, 7 бронемашина, 103 автомашина, хэдэн олон үхэр буу ба пулемедыень үгы хэһэн байна. Советскэ сэрэгшэд болбол тоо байнгаа талаар нилээдгүй булюу дайсантай шэн габьяатайгаар тулалдана. Пулеметчик нүхэд Дзилунов ба Пирущак гэгшэд 90 немецкэ автоматчигые үгы хэһэн байха юм. Батальоной командир капитан Бедашвили гэгшэ станково пулемедоороо буудажа 6 немецкэ мотоциклые үгы хэһэн ба 40 гаран гитлеровецые хюдаһан байна. Бронебойщик ахалагша сержант Катаев гэгшэ танкда эсэргүү гранатые тон мэргэнээр шэдэжэ немецкэ танкые ба ябган сэрэгүүдтэй машиные гэмтээгээ.

* * *

Пятигорскһоо зүүн-урдуурхи районой хатуу шанга байлдаанууд болюжо, дайсаниие айхабтар ехэ гээлтэдэ оруулна.

* * *

Ленинградска фронтдо бага зэргын удхашанартай байлдаанууд болоо. Участогуудай нэгэндэ нүхэр Свиридов гэгшын командалга доро ябадаг нэгэ хэдэн подразделени добтолгодо орожо, дайсанай үсэд шанга эсэргүүсэлтые дабаад, хамгаалгын шухала рубежые эзэлһэн байна. Немецкэ ябган сэрэгүүдэй 2 батальон болбол алдаһан позицинуудаа тэхэрюулхэ гэжэ оролдобошье амжалта түйлангүйгөөр сухарюулан сохигдоо. Хүсэд бэшэ мэдээнүүдэй еһоор, хоер үдэр соо болоһон байлдаануудай үедэ 1000 гаран немецкэ солдат ба офицер хюдагдаһан, 10 пулемет, 3 миномет үгы хэгдэһэн, нэгэ немецкэ танк шатаагдаһан, һомо хэрэгсэлтэй 2 склад тэһэ татагдаһан байна. Манай артиллереэрхин болбол дайсанай 7 артиллерийскэ батарейн буудалгые замхаан дараа.

* * *

«Бельгидэхи Антверпен городһоо энэ жэлэй июнь һарада гаража Россида ерэһэн байнабди. Манай һүүлээр Бельгиһээ ба Францииһаа бусад авиационно частьнууд ерэһэн байгаа. Би болбол тагнуулай ниидэлгэ хэжэ ябатараа советскэ истребительтэй уулзалдажа байлдаа хэхэгүй гээд хажуу тээшээ ниидэһэн байнаб. Тиигэхэдэмни ородой летчик намайе намнажа, машиныемни гэмтээгээ. Ородой летчигууд гэшэ хэрэгтээ ехээр мэргэжэһэн мастернууд юм гэжэ бидэнэр бүтэдөөрөө хэлсэдэгбди. Нилээдгүй олон немецкэ летчигуудые ородой үбэл ехээр айлгадаг. Бидэнэрэй дунда тараһан һаналай еһоор, германска арми болбол ородой хоердохи үбэлые тэсэжэ шадахагүй. Хэрбээ энэ дайниие түргэнөөр эсэслэжэ шадаагүй һаа Германи болбол диилдэхэ гэжэ немецкэ летчигууд хэлсэдэг»,—гэжэ Германиин агаарай хүсэнүүдэй тагнуулай отрядһаа плендэ абтаһан ефрейтор Герберт Риттер гэгшэ хөөрэһэн байна.

* * *

Ленинградска областиин Басино гэжэ деревнидэ немецкэ фашистска золигууд колхозник Наумова гэгшые бариад, партизануудай байрлаһан газарые заажа үгэ гэһэн байгаа. Тиихэдэнь Наумова партизануудай байһан газарые мэдэдэгүйб гэжэ хэлээ. Наумоваһаа юушье мэдэжэ шадаагүй фашистска алуурщад энэ эхэнэрые түйлай ехээр зобоожо алаа.

* * *

Польско партизанска отряд 40 гитлеровецые үгы хэһэн, 6 хүүргэ бута татаһан ба 8 немецкэ автомашиные үгы хэһэн байна.

Эрхим бэлэдхэлтэй

КЯХТА, августын 22. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай түрүү колхозуудай нэгэн болохо «Комбайн» артель үбһөө сабшажа дүүргээд байна.

Тус колхоз таряахуряалгада муу бэшэ бэлэдхэл хэһэн байна. Мүнөө жаткануудынь бараадаа һэльбэн заһагдажа бэлэн болонхой. Таихын хажуугаар косилкануудые таряа хадалгада хэрэглэхээр түхеэрэлтэ хэһэн байна юм. Баһа, 45 тармууртай хажуур ба 60 хадуур, колос тармаха 60 тармуур ба 60 аса бэлэдхэгдэбэ.

Амбаарнуудынь бүхыдөө сагаалагдаад шэнэ ургасын таряае угтан абахаар хүлеэжэ байнад. Дүн хамта 80 моридые хүллэхэ тэргэ ба хомут тоног түхеэрэгдээ, тиихэдэ тэргэн бүридэнь хайрсагууд хэгдээ.

Комбайнуудай сохижо гаргаһан оробоо буулгажа шэрэхын тулада хэрэглэгдэхэ мэшээгүүд хүсэд бии. Таряахуряалгада дээрэ унаха ба гүрэндэ таряа тушаахын тулада хэрэглэгдэхэ мори унаае хүсэлдүүлхын зорилгоор мүнөө эмниг залуу моридые ба сарзуудые хүллэжэ һургаба.

Шэнэ ургасынгаа таряае богонихон болзор соо тээлтэгүйгөөр хуряахын тулада хүдэлмэриин түсэб тон болоомжотой нарнаар зохёогдожо, колхозник бүхэндэ хүргэгдээ. Мүн тэрэшэлэн комбайнаар хуряаха участогуудаа таһалаад агрегат бүхэндэ даалгажа үгэһэн байна.

Тамирска сельсоведэй «Путь Октября» ба «Комбайн» колхозууд намарай тарилга хэхын тулада газараа хахалжа хүсэд бэлэдхээ.

Фронтдо ба гүрэндөө таряа талха ехээр үгэхэ гэһэн хүсэлэнтэй колхозникууд болбол шэнэ ургасынгаа таряае сэрэгэй гүримаар хуряажа абахын зорилгоор нимэ һайн бэлэдхэл түхеэрэлгэ хээд поли дээрэ гараха байна.

Я. АНДРЕЕВ—Кяхтын АЗО-гэй главна агроном.

Түүбэрилэн хадана

МУХАРШЭБЭР, августын 21. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай колхозуудай таряалан дээрэ сэрэгэй үеын баян ургаса эдеэшэжэ байна. Мүнөө аймаг соо 12 колхоз таряахуряалгадаа оробо. Подлопатинска сельсоведэй «Авангард» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Шайдоров) намарай хара таряан ба ячменеэ түүбэрилэн хадажа байна. Жатка ба бусад машинануудые ябуулхаар тарилгын үргэлжэдөө болоогүй байһан дээрэһээ мүнөө гараар 12 хүн хадажа байха юм. Бүхыдөө энэ колхоздо 14 гектар хадагдаба. Саашань, Шаралдайн сельсоведэй Катановичын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Иванов)—12 гектар, мүн сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Петров)—8 гектар, Зандинай сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Иванов, 6 гектарай таряа хадаад байна.

Таряахуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие мүнөө хүртэр нобшоруулжа байһан колхоз бии байна гэбэл, Харашэбэрэй сомоной «Победитель» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Михайлов) болоно. Эндэ бии байһан 14 жаткаһаа 12-нь заһабарилагдаад хоерынь мүнөөшье бэлэн болоодүй байһаар.

Зарим колхозуудай хуряалгаяа эхилээд байтар заһабарилгынгаа хүдэлмэриие үшөө дүүргээгүй байхань ябалшье болошогүй гээшэ. Тиимэһээ «Победитель» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Михайлов эһотол сэрэгэй үеынхеэр хүдэлмэреэ табижа таряахуряалгадаа зэбсэг түгэс бэлэдхэл хангаха харюусалгатай ба уялгатай!

П. ФИЛЬ—АЗО-гэй агроном.

Һурагшадай отряд

Баунтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ артельдэ Богдаринска дунда һургуулиин һурагшадай гурбан бригада таряалан ба хадалан дээрэ хүдэлмэрилжэ байнад.

Үбһэ сабшалга дээрэ ябажа байгаа бригадые нүхэр Большаков хүтэлбэрилнэ. Поли дээрэ ажаллажа байгаа нүгөөдэ хоёр бригадынь багшанар Соколова, Родюкова ба Гаськова гэгшэд хүтэлбэрилдэг байха юм. Эдир патриодууд болбол колхозно хүдэлмэри дээрэ ябахадаа өөһэдынгөө нормонуудые үлүүлэн дүүргэнэд.

Үбһэнэй хүдэлмэридэ ябаһан үхибүүд болбол гараар сабшаад тэрэнээ өөһэдынгөө хүсөөр хуряажа абана. Нүгөөдэ хоёр бригадань 5 гектар картаабхын тарилга дээрэхи үбһэ үрмэлэһые хүсэд һайнаар сэбэрлэжэ түүтээд шоройеынь обоолбо.

Илангаяа оролдосотой һайнаар хүдэлмэрилжэ байгшадые нэрлэбэл: Алексей Афанасьенков, Геннадий Фирсанов, Тася Болшакова ба бусад.

А. ЗАНДАНОВ.

ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭНЭ

Зэдын аймагай Дээдэ-Торейн сомоной Энгельсэй нэрэмжэтэ артелиин членүүд үбһэхуряалгын хүдэлмэриие түгэсхэлгөөр фронтовой неделиин соносхогдоһонһоо хойшо бага бэшэ амжалтануудые түйлаба. Фронтовой неделиин соносхогдоһон түрүүшын үдэртэ энэ 70 хүн хүдэлмэрилөө һаа, мүнөө үбһэнэй хүдэлмэришэдэй тоо үдэр ерэхэ бүри олошорно. Фронтовой неделидэ хабаадагшадай олонхидынь даалгабаринуудаа үлүү гараса дүүргэнэд.

Августын 15-да комсомол басаган Тогтохоева гэгшэ косилкаар 6 гектар сабшахын орондо, 7 гектар хахадые сабшаба. Мүн энэ үдэр колхозник нүхэр Сопхеева бухал табилга дээрэ даалгабаряа 180 процент гүйсэдхэһэн байна.

Тэрэшэлэн Гэгээтэйн хүсэдбэшэ дунда һургуулиин багша нүхэр Иван Васильев гэгшэ фронтовой неделиин эмхидхэгдэһэнһээ хойшо саг үргэлжэ нэгэ хахад нормо үгэнэ.

Эндэ энэ мэтын һайн жэшээнүүд барагдашагүй олон.

В. ВОРОНКОВ.

Һайн ба муу жэшээ

БИЧУРА, августын 22. **(Телефоноор абтаба).** Партизанска сельсоведэй «Красное Знамя труда» артель (түрүүлэгшэнь СССР-эй Верховно Советэй депутат нүхэр Е. Петров) аймаг соогоо таряахуряалгаяа бусадһаа түрүүлэн эхилһэн юм. Эхилхэдээ намарайнгаа хара таряае хуряажа эхилһэн байна. Тус колхоз августын 17-ой мэдээгээр 32 гектар намарай хара таряа хадаһан байба. Августын 18-һаа эхилэн ячменеэ хуряажа эхилээ. Энэ колхозой таряахуряалгада 4 жатка хүдэлмэрилнэ. Гадна унаһан ба нэбтараар ургаһан таряае 6 хүн гар хажуураар сабшажа байха юм.

Мүн энэ аймаг соо таряахуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие мүнөө болтор унжагайруулжа байһан колхозууд бии. Жэшээлхэдэ, Усть-Луюска сельсоведэй «Борец Октября» (түрүүлэгшэнь нүхэр Телешев), Гушадай сельсоведэй «Октябрьская Революция» (түрүүлэгшэнь нүхэр Буинов), Бичурын сельсоведэй «Красная Заря» колхозууд таряагаа түүбэрилэн хадажа эхилээр сагай болоод байбашье хуряалгынгаа машинануудые заһабарилжа дүүргээдүй байха юм. Үбһэнэй хүдэлмэридэ ябажа байнабди гэжэ шалтажа таряахуряалгада бэлэдхэлгүй байхань тэсэжэ болохоор гээшэ аал?

А. МАНГУТОВ.

Эрэшүүдэй мэргэжэл шудална

Хойто-Байгалай аймагай Александровско приискдэ гэрэй эзэн эхэнэрнүүд үйлэдбэри дээрэ олоороо гараһан байха юм. Мүнөө эдэ эхэнэрнүүд эрэшүүлэй хэдэг бэрхэшээлтэй хүдэлмэриие һайнаар шудалаад, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа байнад.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай үдэрнүүдтэ үйлэдбэри дээрэ гараһан эхэнэр Александра Павловна Зайцева алта малталгын түһалагшаар хүдэлмэрилхэ зуураа, үдэр бүри 150—160 процент үгэнэ.

Мүн Ольга Дороднова, Тамара Синерина, Анна Савельева, Нина Нестерева ба бусад алта малталга дээрэ үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана.

В. ЛАПИНА.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Соломоновы аралнуудай дэргэдэ болоһон байлдаануудай дэлгэрэнгынь

НЬЮ-ЙОРК, августын 19. (ТАСС). Американска сэрэгүүд болбол японтондо гэнэдхээжэ добтолоод, 18 гидросамолёдыень үгы хэһэн байна. Тиигэхэ зуураа Гвадалханар ба Тулаги аралнууд дээрэ ябган сэрэгүүдые буулгажа эхилээ. Дайсанай эсэргүүсэлтые шууд түргэнөөр дараад, мүнөө американска сэрэгүүд японтоной урдаһаа дабшан түрижэ, эзэлһэн позицинуудаа бэхижүүлжэ байна. Августын 8-ай һүни японтоной флот американска корабльнуудые атаковалха гэжэ оролдоод, ехээр буудуулхадаа сухариһан байна. Алишье талын корабльнууд ехэ гэмтэлдэ ороо.

Английска сэрэгүүд Дьеппэй оршондо добтолоо

ЛОНДОН, августын 19. (ТАСС). Комбинированнэ ябуулгануудай штабай мэдээсэлһэнэй еһоор, энэ үглөөгүүр эртэ английска сэрэгүүд Франциин эзэлдэгдэһэн зонодохи Дьеппэй оршондо добтолго хээ. Добтолгонь мүнөөшье үргэлжэлһөөр. Энэ ябуулга болбол Европын континентдэ сүмэрэн орохо гэһэн ябуулга бэшэ гэжэ французска хүн зондо радиогоор дуулгаһан байна.

Дьеппэй оршондо союзнигуудай хэһэн добтолгын дэлгэрэнгынь

ЛОНДОН, августын 19. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулһанай еһоор, Дьеппэй оршондо хэгдэһэн добтолгодо хабаадалсаһан сэрэгүүд түсэбэй еһоор хараалагдаһан бүхы пунктнуудта буулгагдажа шадагдаа. Энэ добтолгодо дийлэнхидэ канадска ба английска сэрэгүүд, мүн нэгэ мотомеханизированнэ американска батальон ба дайлалдажа байгаа Франциин бишыхан бүлэг сэрэгүүд хабаадалсаа. Эдэ сэрэгүүд бүгэдөөрөө английска далайн флодой корабльнуудаар абаашагдаа. Тиихэдэнь английска авиациин нилээдгүй олон бомбардировщик ба истребительнүүд харууһалжа ябаһан ба эрьедэ бууха ябуулгадань хамһалсаһан байна. Гол ехэ хүсэнүүдынь 9 часай турша соо эрье дээрэ гаража шадаа. Мүн эдын шэнээн саг соо буулгагдаха гэжэ түсэбэйн еһоор хараалагдаһан байгаа юм.

Уридшалан абтаһан мэдээнүүдэй еһоор, энэ добтолгодо хабаадалсаһан сэрэгүүд хадаа 6 үхэр бууһаа бүридэһэн дайсанай нэгэ батарейе, һомо хэрэгсэлтэй склад, агаарые харууһалха албанай постыень, нэтэ зенитнэ батарейень үгы хэһэн байна. Энэ добтолгодо элдаб түрэлэй английска авиациин соединенинууд элихитэйгээр хабаадалсажа, түрүүн абтаһан мэдээнүүдэй еһоор, дайсанай 82 самолёдые үгы хэһэн байна. Гадна, английска сэрэгэй корабльнуудтахи артиллериин буудалгаар дайсанай нэгэ хэдэн самолет унагаагдаа. Эдэ унагаагдаһан самолёдуудһаа гадна, дайсанай үшөө 100 гаран самолёдынь үгы хэгдээ гү, али гэмтээгдээ гэжэ тухайлагдана. 95 английска самолет һураггүйгөөр алдагдаа. Зүгөөр, 21 летчигынь абарагдаһан байна, үшөө нэгэ хэды летчигуудынь абарагдажа болохо хэбэртэй. Эрье дээрэ гараһан десантна сэрэгүүд байлдаануудые хэхэ зуураа нэгэ хэды танкаа гээһэн байна.

Энэ добтолгодо хабаадалсаһан сэрэгүүдэй Англида бусажа ерээдүйдэ энэн тухай гүйсэд мэдээнүүд тунхаглагдахагүй байха гэжэ комбинированнэ ябуулгануудай штаб соносхоо.

ДЬЕППТЭ ДОБТОЛҺОН ЯБУУЛГАНУУДТА ХАБААДАЛСАГШАД АНГЛИДА БУСАЖА ЕРЭЭ

ЛОНДОН, августын 20. (ТАСС). Английска информациин министерствын дамжуулһанай еһоор, Дьеппэй районой добтолһон ябуулганудта хабаадалсагшадай һүүлшын отрядууд августын 20-ой үглөөгүүр эртэ Англиин урда эрьедэ ерэжэ буугаа. Плендэ абтаһан немецкэ сэрэгэрхин эдэнэртэй хамта ерэлсээ.

Дьепптэ добтолһонтой дашарамдуулан гитлеровскэ пропагандын гаргаһан мэхэ гохо

ЖЕНЕВА, августын 20. (ТАСС). Гитлеровскэ пропаганда болбол Дьеппэй оршондо союзнигуудай хэһэн добтолтые зорилгоһоонь хазагайруулха гэжэ түйлай ехэ шууяа татаһан байна. Жэшээлхэдэ, германска информационно бюро болбол Дьепптэ хэһэн добтолгоороо «союзнигууд хадаа хоердохи фронтые бии болгохо гэжэ һэдэһэн байгаа», «сүмэрэн орохо гэһэн оролдолгые үнэхөөрөө хэжэ эхилһэн байгаа» гэхэ мэтээр мэдүүлһэн байна.

Рейтер агентствын тунхаглаһан комбинированнэ ябуулгануудай штабай коммюнике соо энэ добтолго болбол Европодо сүмэрэн орохо гэһэн добтолго оттошье бэшэ гэжэ мэдүүлэгдэһэн байбашье, германска пропаганда болбол энэ зорилгыень далдалжа «үнэхөөрөө сүмэрэн орохо гэжэ һэдэһэн аад, сухарюулан сохигдоо» гэхэ хэбэртэйгээр тайлбарилна гэжэ Берлинһээ гараһан мэхэ гохые швецарска газетэнүүд элишэлэн харуулна.

Женевэдэ абтажа байгаа мэдээсэлнүүд дээрэһээ мэдэхэдэ Германска пропаганда болбол «Ла-Маншын эрье дабагдашагүй бүхэ хэрэм болгогдонхой», «сүмэрэн орохо гэһэн ямархашье оролдолгонь оттошье найдабаригүй» гэхэ мэтэ омог бардам үгэнүүдые тараажа хүн зониие һамааруулха гэжэ оролдоно. Энэнь хадаа хоердохи фронтһоо гитлеровецүүдэй айхабтараар айжа байһаниие гэршэлнэ.

Малшадай мүрысөөнэй түрүүшын үрэнүүд

Малажал болбол социалистическэ хүдөө-ажахын шухала һалбари мүн. Большевистскэ парти ба советскэ правительство болбол жэлһээ жэлдэ улам ехэ мяха, сөөхэ, нооһо, арһа абахын тулада манай эхэ ороной улам баян болохын ба арад зонойнгоо шанга шадалтайгаар ажаһуудаг болохын тулада тус һалбариие хүгжөөлхэ ябадалда ходоодо үлэмжэ ехээр анхаралаа табидаг байгаа.

Немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүү советскэ арадай эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайн болбол социалистическэ малажалда үлэмжэ ехэ шэнэ эрилтэнүүдые табина. Оронойманай зүгһөө, түбхын түрүүндэ, Улаан Армиин зүгһөө, малажалһаа гарадаг продуктнуудые хэрэглэхэ ябадалынь хэмжээлэшэгүйгөөр ургаа. «...Армиингаа һайнаар тэмсэхын тулада хүдэлмэришэн болбол тэрээниие буу зэбсэг ба һомо хэрэгсэлээр таһаралтагүй хангаха, колхозникууд хадаа армиие ба городые хилээмэ, мяхан, овощ гэхэ мэтын эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха шухала» — гэжэ «Хабарай полевой хүдэлмэриин тухай»—гэһэн статья соогоо Михаил Иванович Калинин заагаа һэн.

Гүрэнэй интересые үндэһэ һуури болгожо, парти ба правительство болбол түбхын түрүүндэ колхозууд ба колхозникуудай залуу малнуудые хорологүйгөөр бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ, бүхы түрэлэй малнуудай тоо толгойе олошоруулха үргэн программые 1942 ондо түсэблэһэн байна.

Табан һарын саада тээ тунхаглагдаһан «Совхозууд ба колхозуудай залуу малнуудые хорологүйгөөр түлжүүлхэ ба малай тоо толгойе олошоруулха хэмжээнүүдэй тухай» ССР Союзай Совнарком ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол болбол Сэлэнгын аймагай малшадые ажалай шэнэ баатаршалгануудые түйлахаар зориглуулаа. Парти ба правительствынгаа уряалые харюулан Сэлэнгын аймагай малшад болбол 1942 ондо малажалые хүгжөөлхэ нүрэнэйнгөө түсэбые адуунай талаар 105 процент, үхэрэй талаар 107 процент хони ямаанай талаар 110 процент, гахайн талаар 114 процент, шубуунай талаар 116 процент гүйсэдхэхэбди гэжэ үгэеэ үгэһэн байна.

Обороны Арадай Комиссар нүхэр Сталинай Майн нэгэнэй приказ болбол колхозно малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда патриотическа дэбжэлтын шэнэ долги гаргаа. Энэ приказые харюулан, казахска колхозникуудай уряалһанай еһоор, арадай хүсэтэ хүдэлөөн болоно малажалай талаар хэгдэхэ Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөн дэлгэрбэ.

Сэлэнгын колхозууд, фермэнүүд, моришон, хонишон, һаалишан ба тугалшан Бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсожо, малажалые хүгжөөлхэ гүрэнэй түсэбые үлүүлэн гүйсэдхэхэ уялгануудые абаа. 1942 ондо немецко-фашистска сэрэгүүдые эсэслэн хяа бута сохижо, советскэ газар ороноо гитлеровскэ хара золигуудһаа сүлөөлхэ гэһэн нүхэр Сталинай приказые гүйсэдхэхэдэнь Улаан Армидаа бүхы хүсөөрөө туһалха гэжэ бүхы малшад айхабтараар оролдоно.

Бүхэсоюзна мүрысөөнэй эхилһэнһээ хойшо оройдоо хоер һараһаа үлүүхэн саг үнгэрөөд байна. Гэбэшье, үргэнөөр дэлгэрһэн мүрысөөн болбол малай тоо толгойе олошоруулха гүрэнэй түсэбэй гүйсэдхэлгэдэ һайн үрэ харуулжа байна. Энэ жэлэй 7 һарын турша соо аймагай олон колхозуудай малай тоо 18.616 толгойгоор олошороо. Тус аймагай арбаад шахуу колхозууд малажалые хүгжөөлхэ жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн гүйсэдхэбэ. Жэшээлхэдэ, Тельманай нэрэмжэтэ колхоз үхэрэйнгөө тоо толгойе олошоруулха түсэбөө 8 процент үлүүлэн гүйсэдхэжэ, адуунайнгаа талаар 5 процент, хони ба ямаанайнгаа талаар 15 процент, гахайнгаа талаар 19 процент үлүүлэн гүйсэдхөө. Молотовой нэрэмжэтэ Тамчын колхоз бүхы түрэлэй малнуудайнгаа талаар гүрэнэйнгөө түсэбые 1043 толгойгоор үлүүлэн гүйсэдхөө. Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Улаан-Үдэнгэ», Загастайн сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ, «Большевик», Куйбышевай нэрэмжэтэ, «Коммунизм» ба бусад колхозууд 100—100 толгойгоор түсэбөө үлүүлэн гүйсэдхэһэн байна.

Мүрысөөнэй орьелмо долгин соогуур дайнай үеын хэдэн зуун стахановец-малшад ургажа гараһан байна. 700 шахуу хурьга ба эшэгэ түрүүлэн абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ шалаһан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой фермые даагша залуу басаган Бадмацырен Балжанимаева гэгшэ нүхэдтэеэ амжалтатай һайнаар ажаллаһан дээрэһээ бүхы аймаг соогоо алдартай болоо. Сэлэн-Думын сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ колхозой хурьгашан Лубсанова Дулма гэгшэ ганцаараа 500 хурьга түрүүлжэ абаад, хороолтогүйгөөр түлжүүлһэн байна. «Улаан-Үдэнгэ» колхозой һү-товарна фермын солото һаалишан нүхэр Цыденова гэгшэ аймаг соогоо оложо мэдэгдэхэ нэрэтэй суутай болоо. Энэ болбол малажал дээрэ 10 жэлдэ хүдэлмэрилхэ зуураа, 130 тугал түрүүлэн абаад, нэгыеньшье үхүүлэнгүйгөөр түлжүүлһэн байха юм.

—Нэгэшье тул бү үхүүлэе! — гэһэн энэ үгэ болбол Доодо-Бухэнэй сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан-стахановецүүдай уряа болонхой. Тус колхозой һү-товарна фермын һаалиша Шарапова Ханда гэгшэ 11 тугал үхүүлэнгүйгөөр бүгэдыень бүрин бүтэнөөр түлжүүлһэн байна. Һаалишад Цыбденова Цырен, Бадмаева Бутыдма гэгшэд нэгыеньшье үхүүлэнгүйгөөр 16—16 тугал түрүүлэн абаа. Эдэ патриот колхозникууд ами бээ гамнангүй ажаллажа, дайнай хатуу шэрүүн үедэ гараһан бүхы түбэг бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаа.

Малажалай эдэ түрүүшүүл болбол малайнгаа хойноһоо оролдосотойгоор харууһалха, фермээ жэшээтэ һайнаар сэбэр байлгаха, зооветминимумые наринаар сахин дагаха зэргээр малажал дээрэ нимэ амжалтануудые түйлажа шадаа.

Малнуудайнгаа хойноһоо оролдолготойгоор ба ханамжатайгаар харууһалһан ябадал болбол хэдэн олон колхозно фермэнүүд дээрэ эрхим һайн үрэнүүдые үгэһэн байна. Тельманай нэрэмжэтэ артелиин колхозникууд малые зүбөөр бэлшээрилүүлхэ ябадалые эмхидхэжэ ба һүниндөө бэлшээрилүүлэн адуулха ябадалнуудые үйлэдэжэ малай ашаг шэмые горьтойхоноор дээшэлүүлээ. Тус колхозой һайн үүлтэртэ малай фермэ болбол үнеэн бүхэнһөөн хахад жэлдэ 869 литр һү һаагаа. Тугалайнь сүүдхын шэтгүүрэйн нэмэлтэ 610—700 грамм хүрэһэн байна. Молотовой нэрэмжэтэ Тамчын колхозой Тогочеева Цэбэгэй толгойлжо байһан фермэ һү һааха 5 һарын түсэбые 1 мянга 30 литрээр үлүү гаргаа.

Загастайн сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой залуу малшад һүниндөө бэлшээрилүүлхэ ба 3 тахин һааха ябадалые эмхидхэжэ, үнеэн бүриһөө һүнэй һаалгые сүүдхэдэө 1—2 литр нэмүүлбэ.

Түрүү малшадай бүхы түйлалтануудые эндэ сүм тооложо барашагүй. Тус аймагай колхозникууд өөһэдынгөө колхозуудта бүхы дээрээ 1.142 толгой тугал, 714 толгой хурьга ба поршоонхэ тушаагаа. Малшадай мүрысөөнэй түрүүшын үрэнүүд нимэ байна. Социалистическэ малажалай хэдэ мянган ажалшадай ами бээе хайрлангүй ажаллаһан ажалайнь үрэ болбосорол нюдэнэй урда элитэ болоод байна. Эдэнэрэй ажалай үрэ болбосоролынь—малай тоо толгойе лабаар ба хэлбэришэгүйгөөр олошоруулһан ба тэрээнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлһэн ябадалда байна. Гэбэшье, малажалые саашадаа дэбжүүлхын түлөө тэмсэхэ тэмсэлэй гол хүдэлмэри үшөө ерээдүй, ушарынь «дальбараануудайнгаа тооё намартаа тоолодог юм»—гэдэг арадай оньһон үгэ хүдөө-ажахыда байдаг юм.

Залуу малаа хороонгүйгөөр түлжүүлхын түлөө тэмсэхэ тэмсэлые үргэлжэлүүлэнгүйгөөр, малай тэжээлэй найдабаритай запас бэлэдхэнгүйгөөр, малнуудаа дулаан байраар хангангүйгөөр малажалые хүгжөөлхэ арга байхагүй юм. Эдэ бүхы зорилгонууд гансал мүнөө шиидхэгдэхэ еһотой байна.

Намарай ба үбэлэй түл абалгые жэшээтэ һайнаар угтахын тулада аймагай колхозууд үшөө ехэ оролдолго гаргаха еһотой болоно. Мүнөө үбһэнэй хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Малажал дээрэ түйлаха илалта болбол эхэ ороннимнай, фронтдо, дайсаниие сухарюулан сохихо ябадалда, манай бүхы арадта зайлашагүй шухала гэжэ ойлгоод энэнэй тулада ами бээе харлангүйгөөр тэсэбэритэйгээр, еһошолон тэмсэхэ хэрэгтэй.

К. БАЛДАЕВ.

Харюусалгата редакторай орлогшо
Ц. ГАЛСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина 26. Телефоны: отв. редактора—3-44; зам. редактора—3-44 (2 зв.); секретариата и отдела партийной жизни—3-23; отделов сельскохозяйственного и писем—7-55; отдела пром. и транспорта—5-07.

Н—3048

Типография государственного газетного издательства при СНК БМАССР.